

Wandeling door het Spanderswoud

Beginpunt Parkeerplaats bij restaurant Robert (hoek Bussumergrindweg/Spanderslaan).

Duur van de wandeling ongeveer anderhalf uur.

INLEIDING

Het Spanderswoud wordt wel het leukste bos van Nederland genoemd. Het is namelijk volop in beweging. Het Spanderswoud was vroeger een heidegebied. Tot ver in de 18^e eeuw werd het gebruikt om schapen te weiden en plaggen te steken. Die plaggen gingen in de schapenstal (de potstal) en zodra ze goed vol zaten met schapenmest werden ze gebruikt

voor de bemesting van de landbouwgronden. In 1775 begon men met de ontginning en afgraving van het gebied. Het zand werd afgevoerd naar Amsterdam, Utrecht en Hilversum. Pas halverwege de 19^e eeuw werden er bossen aangeplant, deels parkbos, deels productiebos (bos dat dient voor de productie van hout). Mogelijk dat de naam "spander" of "spaander" uit die tijd komt. Het betekent hakhout.

In het begin van de 20^e eeuw had de Hilversumse gemeente-architect W.M.Dudok

grootse plannen met het gebied: villa's en een tramlijn zouden het bos verfraaien. Ver is de bebouwing niet gekomen. Gelukkig besloot de gemeente Hilversum in 1927 dat het hele Spanderswoud recreatiebos moest blijven. Slechts de metalen putten voor de riolering, die hier en daar nog in de zandpaden zijn te vinden, herinneren aan de oude uitbreidingsdrift.

In het laatste oorlogsjaar is het Spanderswoud voor een groot deel gekapt. Alleen de statige beuken die dateren uit het begin van de 19e eeuw hebben het overleefd. Het bos is na 1945 weer aangeplant als productiebos.

Amerikaanse vogelkers

Japanse lariks

Bij elkaar was dat bijna 200 hectare met Corsicaanse en Oostenrijkse dennen, douglas- en fijnsparren, Japanse lariksen en Amerikaanse eiken. Rij na rij, netjes naast elkaar, met Amerikaanse vogelkers als onderbegroeiing. Saai, somber en met weinig dieren.

Onder druk van de Vereniging Leefmilieu en V(rijwillig) G(oois) N(atuurbeheer), aanvaardde in 1979 de gemeente Hilversum een nieuw beheerplan met als doel het bos natuurlijker te maken.

Een paar punten uit dit beheerplan:

Op opgevallende plekken in het bos worden geen nieuwe bomen geplant. Omdat er meer licht op de bodem valt, krijgt zaad van planten, struiken en bomen de kans te ontkiemen en uit te groeien.

Dode bomen en takken mogen blijven liggen om als schuilplaats te dienen voor kleine dieren en als basis voor paddenstoelen en mossen.

witte bultzwam

De insecten krijgen meer kans, mede doordat er geen insectendodende middelen meer mogen worden gebruikt.

Het bos wordt aantrekkelijker voor vogels en kleine zoogdieren. Er ontstaat een natuurgebied met veel afwisseling, wat goed is voor de biodiversiteit.

Na het omvormingsproces wordt het bos meer aan zichzelf overgelaten.

Het Spanderswoud is een van de eerste bossen in Nederland waar deze beheervorm is toegepast. In 1991 heeft de gemeente Hilversum het bos overgedragen aan de stichting het Goois Natuurreservaat (GNR).

WANDELROUTE

Vanaf de parkeerplaats bij restaurant Robert klein stukje teruglopen naar het restaurant en dan links langs de informatiezuil het fietspad op. Daarna eerste weg schuin links in de richting van een open grasveld (picknickplek).

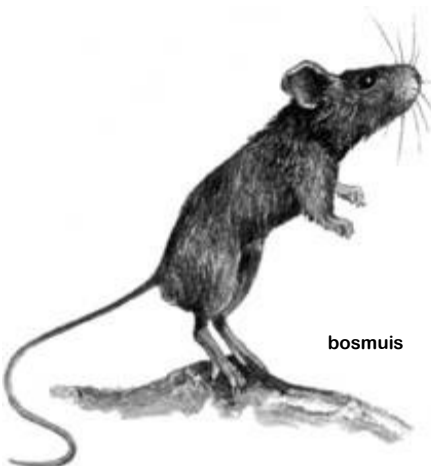
Rechts lag een wal van boomstronken. Deze wallen verteren op den duur en zijn in die tijd vaak een groeiplaats van veel schimmels. Bij het maken van open plekken in het bos moet men een plaats vinden voor de omgezaagde bomen en de uit de grond gehaalde stronken.

Ze moeten zoveel mogelijk in het bos blijven omdat een natuurlijk bos voor minstens 40% uit dood hout bestaat. De omgezaagde bomen worden gebruikt voor het maken van houtrillen. Houtrillen en stronken dienen als afscheiding om een terrein af te bakenen, wandelaars op het pad te houden, honden uit het bos te weren en als schuilplaats voor kleine

dieren en vogels. Rondom de houtrillen en stronken ontstaat een natuurlijke begroeiing van planten en struiken, die voldoende hoog en dicht is tegen de tijd dat het dode hout vermolmd is. Schimmels die wij vaak zien door de gevormde vruchtlichamen, de paddenstoelen, spelen hierbij een belangrijke rol.

grauwe vliegenvanger

bosmuis

Na het picknickterrein eerste pad rechts, bij geel/blauw bordje op paal rechts.

U ziet overal in het bos jonge bomen die duidelijk niet zijn aangeplant. Ze zijn ontkiemd uit zaad dat hier bij toeval terecht kwam. Dit heet natuurlijke opslag.

Bij viersprong rechtdoor. Bij T-splitsing rechtsaf (de Binnenweg). Na enkele tientallen meters weer naar links bij gele routepaaltje 11. (de paaltjes hebben een gele nummering)

We volgen nu een onduidelijk pad door de bomen heen.

Bij driesprong rechts aanhouden (volg gele routepaaltje 12).

We lopen nu door een aanplant van Japanse lariks, die indertijd is geplant voor de productie van hout. Links langs het pad een bemoste wal van boomstronken. Het stervormige haarmos komt het meeste voor. In en onder het mos leven onder andere insecten, muizen en egels. Daar waar de lariksen zijn gekapt schieten de pioniers van het bos op: dunne berken. Deze jonge

haarmos

berken hebben nog niet de witte bast van de oudere bomen. Op oude, verzwakte of dode berken zijn vaak berkenzwammen te vinden die aan de stam groeien. Paddenstoelen helpen bij het afbreken van dood hout. Het hout verpulvert uiteindelijk en wordt in de bodem opgenomen.

Bij driesprong links (gele routepaaltje 13). Verderop maakt het pad een bocht naar links, afslag naar rechts negeren. Bij

paal naar links weg vervolgen.

Hier was vroeger aan beide kanten heide. Naast de overblijfselen hiervan ziet u hier en daar fraai uitgegroeide grove dennen. Anders dan in het bos, hebben de bomen hier de ruimte gekregen om in de breedte te groeien, en worden ook wel vliegdennen genoemd (De zaden zijn naar hun plek gevlogen en daar ontkiemd.

den De bomen zijn niet aangeplant.)

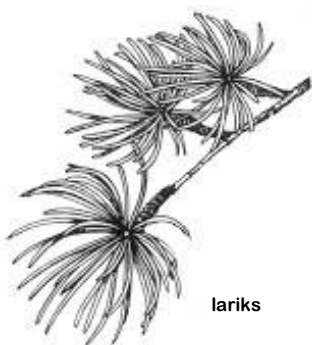

bundeltjes van twee, drie of vijf. Bij de spar staan alle naalden los van elkaar. De lariks en de ceder hebben bosjes met veel naalden.

Een den is te onderscheiden van een spar en een lariks o.a. door de naalden. Bij een den groeien de naalden in

spar

lariks

Op een aantal plaatsen is de heide afgeplagd. De grond was in de loop der jaren steeds vruchtbaarder geworden door met de wind meegevoerde meststoffen.

Op vruchtbare grond schieten grassen op die de heide overwoekeren. Door het afplaggen verdwijnt de vruchtbare bovenste laag. Op de schrale grond die overblijft groeit weinig gras en krijgt de oorspronkelijke heide weer meer kans.

Bij gele routepaaltje 14 rechtsaf (de gele route zelf gaat hier rechtdoor). Ook het zandpad oversteken.

Hier ziet u nog een paar fraaie grove dennen met brede kruinen. Links en rechts van u zijn houtrillen aangelegd; in de loop der jaren zullen deze verdwijnen. Kijk, voor u het bos ingaat, nog even naar de rand van het bos. Aan de bosrand ziet u altijd meer struiken en planten dan in het bos omdat er meer zon komt.

Even verder ziet u links langs het pad een open plek waar de bomen zijn omgetrokken. U zult er nog meer tegenkomen. Ieder jaar maakt het GNR ongeveer tien van die open plekken om de natuurlijke verjonging van het bos te bevorderen en wat afwisseling te brengen in de rijen dennen of sparren van het voormalige productiebos. Zo'n open plek moet ongeveer 1½ keer de boomlengte groot zijn omdat de ruimte anders weer te snel dichtgroeit. Nu krijgen loofbomen en allerlei struiken, zoals lijsterbes, berken en eiken de kans om op te schieten.

Zo ontstaat er een meer evenwichtig en natuurlijk bos met bomen en struiken van allerlei verschillende leeftijden.

Vlak voor het fietspad een paadje rechts omhoog. Bij T-splitsing links tot aan het fietspad. Op het fietspad naar rechts (Melkweg). Bij paddenstoel 21076 links af (Spanderslaan). De weg 500 meter volgen. Deze beukenlaan was vroeger geasfalteerd maar is in 2000 opgerold om plaats te maken voor een fietspad.

Het gebied links waar u nu omheen loopt is het kerngebied van het Spanderswoud. Hier zijn geen paden om de dieren zoveel mogelijk rust te bieden.

Bij fietspad linksaf (waar fietsroutepaaltje 11 rechtdoor gaat). Bij kruising fietspad linksaf.

Even voor het fietspad ziet u rechts een veldje met bonte gele dovenetels. Dit zijn verwilderde tuinexemplaren met witte vlekken op de bladeren. De wilde gele dovenetel heeft deze vlekken niet. Er staan in het voorjaar ook lelietjes-van-dalen.

Het fietspad ongeveer 400 meter volgen.

U loopt nu door een gemengd bos van loofbomen en dennen op heuvelachtige ondergrond. In de voorlaatste ijstijd, zo'n 120.000 jaar geleden, stuwden de gletsjers die toen ons land tot aan het Gooi bedekten, de bevroren grond op tot zogenaamde stuwwallen. Tijdens de tweede ijstijd (ongeveer 40.000 jaar geleden) werden de stuwwallen bedekt met zand. Toen het klimaat warmer werd, raakten de stuwwallen begroeid met bossen.

Bij opgravingen heeft men in het Gooi werktuigjes van vuursteen gevonden uit de steentijd, 5000 jaar voor het begin van onze jaartelling. Er hebben dus toen al mensen gewoond. In de Middeleeuwen zijn de bossen gekapt en ontstonden op de kale gronden zandverstuivingen en stuifduinen. De contouren van deze stuifduinen zijn nog steeds te zien.

Ongeveer 30 meter voor een houten brug rechts een pad nemen dat schuin terugloopt. Links zie je de achterkant van een 'honden aan de lijn' bordje (niet het daarvoor liggende ruiterspad nemen).

De bomen links, met een gegroefde en gedraaide grijze of bruine schors, zijn robinia's (vaak witte acacia genoemd). De boom komt oorspronkelijk uit Noord-Amerika en is bij ons, met succes, verwilderd. Robinia-hout is een duurzame houtsoort met een gelijke kleur. Natuurmonumenten gebruikt het voor paaltjes en afsluitingen.

Tweede pad links (vlak voor een akker).

De akker is eigendom van het GNR. Elk jaar wordt er op milieuvriendelijke manier een ander gewas verbouwd, onder andere zonnebloemen en boekweit.

Bij een T-kruising linksaf, het pad langs het water volgen (de Zanderij-vijver).

Langs het water staan grote rododendronstruiken, een teken dat hier vroeger een park was. Even verder staan langs het pad bamboestrुiken, ook nog uit de parktijd.

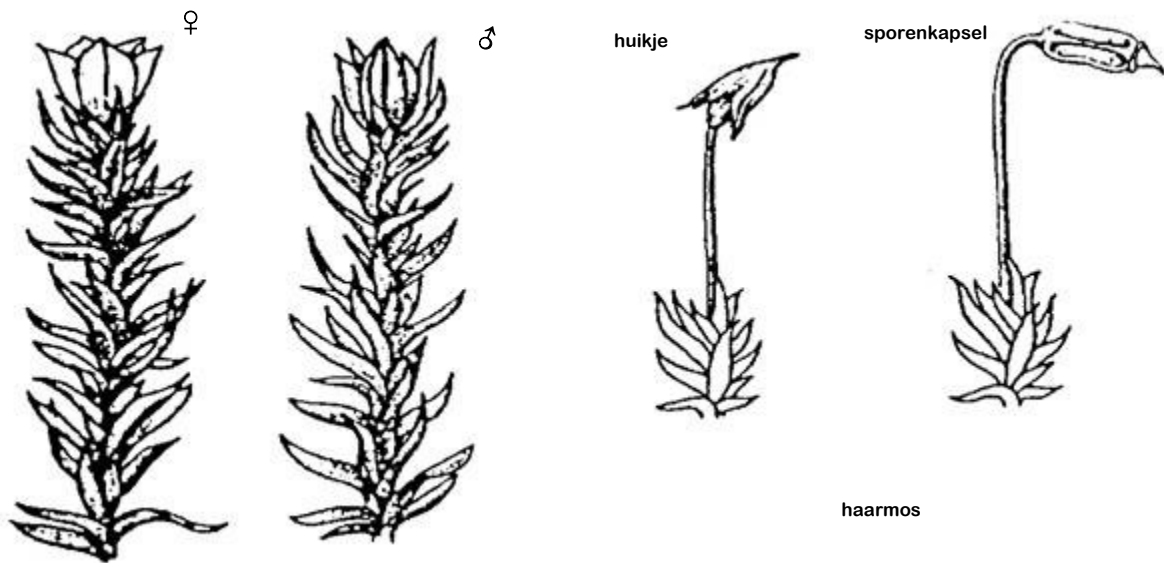
Het fietspad (Ankeveense pad) recht oversteken. Het water blijft aan uw rechterhand.

Hier staan boomstronken van de Amerikaanse eik die weer zijn uitgelopen. De bladeren van deze boom kleuren in de herfst prachtig rood. Er is een tijd geweest dat men de Amerikaanse eik kwijt wilde, omdat deze boom eigenlijk niet in onze bossen thuishoort. Nu mag hij langs de rand in kleine aantallen blijven staan. Kijkt u eens naar de verschillende mossen en paddenstoelen op de levende of dode boomstronken.

Bij het volgende fietspad (Melkweg) even naar rechts en meteen weer naar links, een pad in dat gemarkeerd wordt door een betonnen paal met "voetpad" erop. (Bij bank links en aanduiding Tankgracht). De "voetstappenroute" ongeveer 500 meter rechtdoor blijven volgen. Bij een kruising van wegen linksaf slaan (rechts dichtbij het pad staan een paar lage gebouwtjes). U volgt nog steeds de voetstappenroute. Bij viersprong met gele routepaaltje 4, linksaf. Bij het gele routepaaltje nummer 6, linksaf. U verlaat nu de voetstappenroute en volgt de gele routepaaltjes tot u bij nummer 9 komt. Daar gaat u schuin rechtsaf in plaats van linksaf.

U ziet hier prachtige groene kussens met haarmos. Mos houdt vocht vast en voorkomt dat het zand van de bodem wegspoelt.

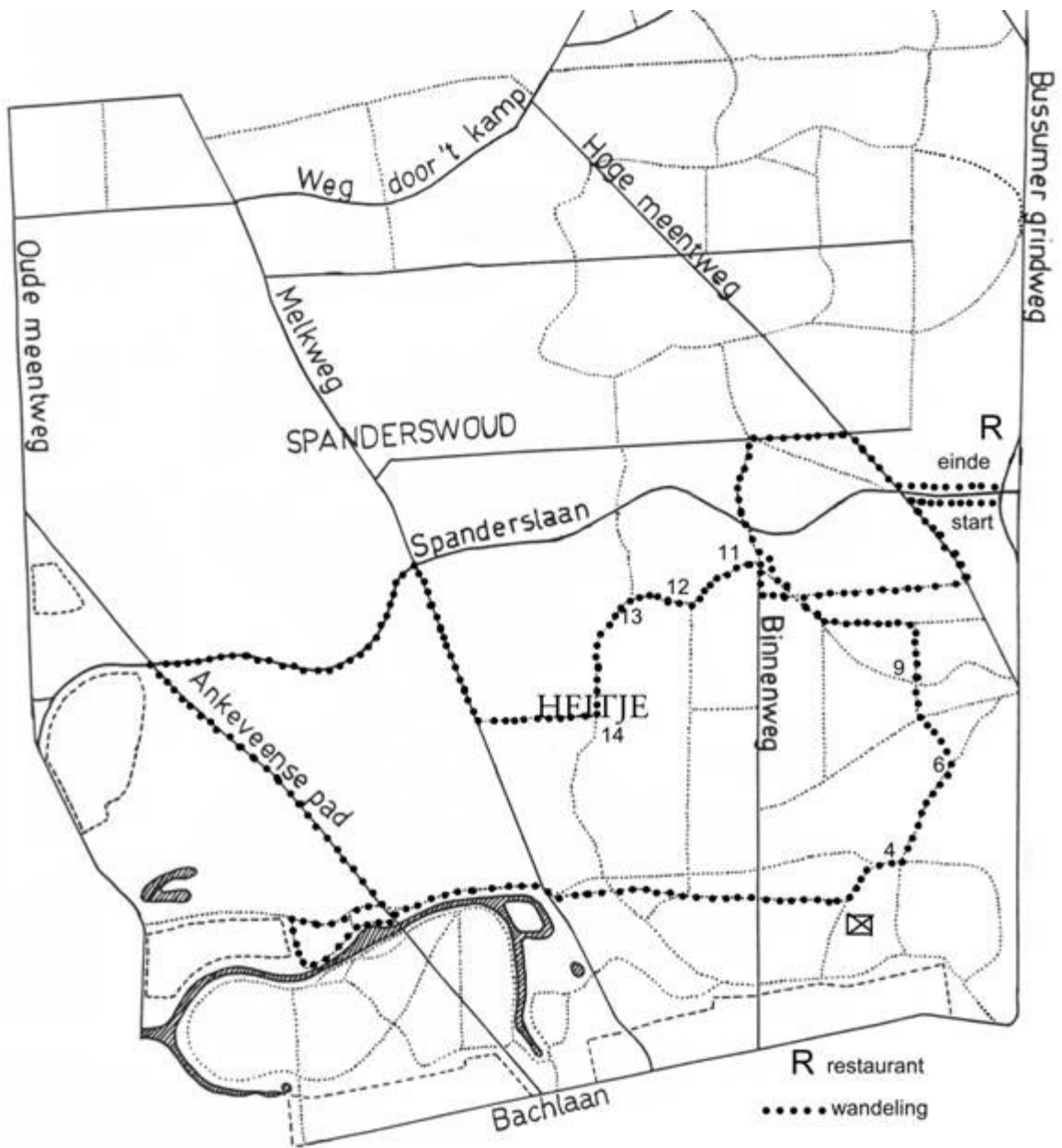

Bij T-splitsing linksaf. U komt even later weer op de gele route. U volgt de paaltjes tot nummer 11 (de laatste 2 paaltjes hebben geen nummer). Bij paaltje 11 gaat u schuin rechts (dus niet de gele route blijven volgen). Fietspad oversteken (Spanderslaan).

U komt nu op een bospad met aan weerszijden douglassparren en met mos bedekte boomstammen op de grond. De douglasspar is op twee manieren te herkennen. Uit de kegels steken bruine vliesjes tussen de schubben naar buiten en wanneer u een aantal naalden fijn wrijft komt een sinaasappelgeur vrij.

Bij de kruising met een breed zandpad naar rechts het zandpad op. Bij het fietspad gaat u naar rechts. Volgende kruising links. Wat verder komt u weer bij restaurant Robert.

Deze wandeling werd samengesteld door natuurgidsen van IVN afdeling Gooi e.o.

Wat is het IVN?

Het IVN natuureducatie en duurzaamheid is een landelijke organisatie van beroepskrachten en talrijke vrijwilligers.

Zij brengt mensen op vele manieren met de natuur en het milieu in contact. Zij wil daarbij de noodzaak van natuur- en milieubehoud onder de aandacht brengen.

Het IVN telt landelijk ongeveer 25.000 leden, over ruim 170 afdelingen verdeeld. Een van die afdelingen is de afdeling Gooi en omstreken met ongeveer 240 leden.

Wat doet het IVN afdeling Gooi en omstreken?

Het IVN afdeling Gooi en omstreken

- Organiseert regelmatig wandelingen in natuurgebieden, maar ook op andere plaatsen in de regio waar natuur te vinden is.
- Maakt beschreven wandelingen om er zelf op uit te trekken.
- Geeft korte natuurcursussen.
- Leidt op verzoek groepen, schoolklassen en verenigingen rond.
- Verzorgt educatieve programma's voor scholen.
- Houdt op verzoek lezingen over natuurgebieden in de regio en over natuur- en milieuonderwerpen.

Het IVN leidt haar eigen gidsen op en organiseert bovendien diverse activiteiten voor leden.

Meer informatie

Wilt u meer weten of heeft u op- of aanmerkingen over de wandelingen, dan kunt u contact opnemen met:

:

secretariaat IVN Gooi e.o.
e-mail secretaris@ivngooi.nl

Lid worden van het IVN?

mail secretaris@ivngooi.nl

november 2019